

Co možná nevíte o Černobylu

Foto: Věra Vaňková, vlastní foto

Ilustrační foto

Černobyl kdysi bývalo malé městečko na severu Ukrajiny poblíž hranic s Běloruskem, které nikdo neznal. Až do osudného dne 26. dubna 1986, kdy došlo k havárii čtvrtého reaktoru zdejší jaderné elektrárny s nedozírnými následky nejen pro tehdejší SSSR.

Samotnou havárii, jejíž průběh díky bezpočtu článků a filmů známe minutu po minutě, popisovat nebudu. Ale našla jsem pro vás pár zajímavostí, o nichž se příliš neví.

Únikem radiace při katastrofě, která se dostala do Guinnessovy knihy rekordů jako největší jaderná havárie na světě, bylo zamořeno území o rozloze 1 437 000 km², což odpovídá více jak třetině rozlohy Evropy.

Ještě více než Ukrajinu a Rusko zasáhl výbuch reaktoru, respektive následný únik radiace, Bělorusko, neboť radioaktivní mrak hnál vítr na severozápad. Na území tohoto státu se dostalo 70 % veškerého radioaktivního spadu. Zvýšenou radioaktivitu v hodnotách škodlivých lidskému zdraví zaznamenali také v severských zemích a celé střední Evropě. V souvislosti s havárií bylo z postižených oblastí evakuováno celkem 335 000 osob.

S touto jadernou katastrofou si nejčastěji spojujeme právě městečko, podle něhož dostala elektrárna název, ovšem nejvíce postiženo bylo město Pripjat'. Černobyl leží 15 km od místa tragédie, Pripjat' pouhé 3 km. Toto město bylo vybudováno speciálně pro pracovníky elektrárny a jejich rodiny a mělo se stát jakousi výkladní skříní socialismu. Do havárie tu žilo 45 tisíc obyvatel a na tehdejší poměry v SSSR si užívalo luxusu. A dnes je z něj město duchů, které si pomalu, ale jistě podmaňuje příroda.

Síla radioaktivního úniku bezprostředně po výbuchu představovala více než 50 milionů Curie (jednotka radioaktivity), což by se rovnalo výbuchu 500 atomových pum, jaké byly svrženy na Hirošimu a Nagasaki.

V důsledku poškození reaktoru unikla do podzemní chodby tzv. jaderná láva, které se podle tvaru, v němž ztuhla, říká sloní noha. Člověka, který by se zdržoval v její blízkosti bez ochranných prostředků, dokáže její silná radioaktivita usmrtit během několika minut.

Černobylská jaderná havárie zdaleka nebyla prvním únikem radioaktivity na území bývalého SSSR. V roce 1957 na závodu Maják v Čeljabinsku se stal výbuch v úložišti jaderného odpadu. A nebyl to žádný pšouk. Jeho síla byla pouze 2,5krát slabší, než v Černobylu. Radiací byly zasaženy stovky tisíc lidí (Čeljabinsk má více jak milion obyvatel) a bylo zamořeno několik desítek tisíc kilometrů čtverečních území Ruska. Tuto havárii se podařilo tajit více jak 30 let.

Stejně tak se komunistickému vedení v SSSR povedlo ututlat před světem jadernou havárii na leningradské atomové elektrárně (dnešní Petrohrad), k níž došlo 30. listopadu 1975. Její průběh byl velice podobný černobylské havárii. Také k ní došlo v noci a rovněž při sníženém výkonu reaktoru.

V důsledku zničení jedné z tepelných soustav došlo k úniku radioaktivních částic, který trval celý měsíc. Do ovzduší uniklo 1,5 milionů jednotek Curie. Tuny radioaktivního odpadu byly rovněž vypuštěny do Baltského moře. Zvýšená radioaktivita byla zaznamenána i v sousedním Finsku. Obyvatelé nebyli nijak informováni, nebyl vyhlášen stav nebezpečí ani evakuace.

Ale zpět do Černobylu. Za rok po havárii byly zbývající tři reaktory elektrárny znovu spuštěny a pracovaly až do roku 2000. V roce 2016 byl dohotoven nový sarkofág, který kryje zničený reaktor. Jeho výstavba stála více jak 2 miliardy euro a měl by vydržet 100 let.

Ve 30kilometrové zakázané zóně kolem elektrárny, kam nesmí nikdo bez povolení vstoupit, žije v současné době více než 100 lidí. Většinou se jedná o původní obyvatele, kteří se po evakuaci vrátili zpět. Není tu však žádná infrastruktura, nenajdete tady obchod, služby, školu ani lékaře.

Po havárii vyrostlo mimo zakázanou zónu nové městečko pro pracovníky elektrárny. Jmenuje se Slavutyč a je nejmladším městem na Ukrajině. V současnosti v něm žije asi 25 tisíc obyvatel a najdeme tu památník obětem černobylské havárie.

V takzvané zakázané zóně se velmi dobře daří zvířím, a to i druhům, které se dnes ve volné přírodě vyskytují velice zřídka. Objevili se tu například koně Převalského, evropsí rysi, vlci, losi, medvědi či zubři.

Oproti tomu samotné město Pripjat' se stalo vyhledávaným turistickým cílem pro návštěvníky z celého světa. Doufejme, že vícero takových památek na jadernou katastrofu na naší planetě již nepřibude.

Zpracováno na základě těchto materiálů:

<https://youtu.be/ujeHE4lkbhQ?si=xCQQRcAGouyVXZPx>

<https://youtu.be/xXpMA-vDynU?si=QRvWNTcKiK5KF6kv>

<https://www.srovnejto.cz/blog/cernobyl-vs-fukusima-ktera-jaderna-katastrofa-byla-horsi/>

<https://mapy.cz/letecka?source=osm&id=1092390979&x=30.6875268&y=51.5301651&z=12>